

Araştırma Makalesi ♦ Research Article

**Yavaş Şehirler ve Yavaşlık Hareketi Üzerine Bir Alan Araştırması:
Tillo İlçesi Örneği**

A Field Study on the Slow Cities and Slowness Movement: Case of Tillo District

Figen KANBİR**

 0000-0003-2094-399X

MAKALE BİLGİSİ

Başvuru: 02.11.2021
Düzeltilme Talebi: 21.11.2021
Son Düzeltilme: 24.11.2021
Kabul: 07.12.2021
Online Yayım: 15.12.2021

Anahtar Kelimeler:

Sosyoloji
Yavaşlık Hareketi
Yavaş Yemek
Yavaş Şehir
Tillo

ARTICLE INFO

Submitted: 02.11.2021
Revision Requested: 21.11.2021
Final Revision Received: 24.11.2021
Accepted: 07.12.2021
Published Online: 15.12.2021

Keywords:

Sociology
Slow Movement
Slow Food
Slow City (Citta Slow)
Tillo

ÖZ

Yavaşlık hareketi küresel kültürün dayattığı hızın karşısında yerel kültürel özelliklerin korunması için oluşturulmuş bir alternatiftir. Yavaşlık hareketi yavaş yemek, yavaş ticaret, yavaş turizm, yavaş şehir, yavaş ekonomi gibi farklı bakış açılarını içermektedir. Çalışma küresel kültürün ve hızın tüm etkilerini üzerinde taşımayan Siirt'in Tillo ilçesine odaklanmıştır. Tillo'nun yavaş şehir kapsamında değerlendirilmesi yönünde bir öneri sunulmuştur. Çalışma nitel araştırma tekniklerinden derinlemesine mülakatla gerçekleştirilmiştir. Yavaş şehir hareketinin belediyelerden halka doğru olduğu dikkate alınarak ilçe yöneticilerinin (Tillo Belediyesi'nden belediye başkanı, bir memur, peyzaj mimarı, çevre ve inşaat mühendisleri; Tillo Kaymakamı'nda bir memur; ilçe nüfus ve mal müdürleri) bu konudaki görüşleri incelenmiştir. Tillo nüfusunun azlığı, ulaşımın kolaylığı, tarihi geçmişi, inanç turizmi, atıkların yeniden kullanımına yönelik projeleri, yöresel yiyecekleri, doğal taşların bina yapımında kullanımı gibi özelliklerle yavaş şehir kriterlerine uygun bir örnek görünümündedir. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların bazılarının yavaşlık hareketi ve yavaş şehir hakkında bilgi sahibi olduğu saptanmıştır. Tillo'nun ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerinin yavaş şehir kıstaslarına uygun nitelikler taşıdığı bulgulanmıştır.

ABSTRACT

The slow movement is an alternative created to protect local cultural characteristics against the speed imposed by global culture. The slow movement includes different perspectives such as slow food, slow trade, slow tourism, slow city, slow economy. The study focused on Tillo district in the city of Siirt, which does not have all the effects of global culture and speed. It was proposed to deem Tillo a slow city. The study was conducted with in-depth interviews, one of the qualitative research techniques. Considering that the slow city movement flows from the municipalities to the people, the opinions of the district administrators (Mayor of Tillo, an government officer, landscape architect, environmental and civil engineers; a government officer in Tillo District Governorate; district population, and property managers) were examined on this subject. Tillo seems to be an exemplary place suitable for slow city criteria with its features such as low population, ease of transportation, historical background, faith tourism, projects for the reuse of wastes, local foods, use of natural stones in building construction. According to the results of the research, it was determined that some of the participants knew of the concepts of slow movement and the slow city. It has been found that the economic, social, and cultural characteristics of Tillo are suitable for the slow city criteria.

*1 **Yazar İletişim/ Corresponding Author:** Figen Kanbir (Dr. Öğr. Üyesi), Siirt Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji, Siirt, Türkiye
✉ f.kanbir@siirt.edu.tr

Kaynak Gösterimi/ Citing This Article: Kanbir, F. (2021). Yavaş Şehirler ve Yavaşlık Hareketi Üzerine Bir Alan Araştırması: Tillo İlçesi Örneği. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2(3), 72-86. doi: 10.52108/2757-5942.2.3.5

1 Giriş

Tüm devirlerde zaman sosyal ve kültürel ilişkilerin önemli bir belirleyicisi olmuştur. Bununla birlikte modern dönemde zamana ilişkin tanımlayıcılar değişime uğramıştır. Zaman ve Greenwich saati[†] arasındaki farka dikkat çekerek modern dönemde Greenwich saatinin belirleyen olarak ön plana çıktığını öne süren Jay Griffiths'e göre modernliğin zamana attığı rol zorlayıcı, katı bir şekilde çizgisel, kişisel olmayan baskıcı bir karakterdir. Modernliğin zamanı -küresel şimdiki zaman- hızlı bir şekilde standartlaştırılarak aynılığa gitmektedir (2003: 22). Zamanın bu şekilde homojenleşmesi en yakın ilişkilere bile yön vermektedir. Bu durum insani ilişkileri daraltmak ve standardize etmek tehdidini içerisinde barındırmaktadır. Küresel kültürün etkileri ile geçmiş yaşam ve ihtiyaçlar dönüşüme uğramıştır.

Hızın yarattığı etkiler kişisel hayatta baskı unsuru haline gelmektedir. Öyle ki bununla ilgili literatürde bir hastalık tanımı bulunmaktadır. Amerikalı Doktor Larry Dossey, 1982 yılında bulduğu "zaman hastalığı" terimini zamanın sizden kaçıp gittiğini, daha fazla zaman olmadığını ve zamana yetişebilmek için daha fazla koşuşturmamız gerektiği düşüncesini tanımlamak için kullanmıştır (Honoré, 2008: 3). Bu saplantılı durum insan üzerinde baskı ve stres oluştururken, ilişkilerde eksilme yaratmaktadır. Günümüzde bu duruma son vermek isteyen alternatif bakış açıları bulunmaktadır. Bunlardan biri olan yavaşlık hareketi, hızın yaşamlarımız üzerindeki zararlı etkilerine tepki olarak oluşmuştur. Yavaşlık hız karşısında direnişi; bir başka deyişle küreselleşme karşısında yereli odak noktası kabul etmektedir. Yurtseven ve diğerlerine göre (2010: 2) yavaş yaşam, yaşamın her anlamlı parçasına zaman ayırarak yapılması sonucunda bireylerin tatmin düzeylerinin artmasını hedeflemektedir. Bireysel düzeyde yavaş yaşamın ifade ettiği bu iken yerel düzeyde anlamı daha geniştir. Yavaşlık yaşanılan deneyimlerin o alana özgü olduğuna ve yaşanılanların o alanda anlamlı olacağına dikkat çekmektedir (2010: 7).

Yavaşlık, ilk kez Yavaş Yemek hareketi olarak fast food kültürüne karşı başlamış bir harekettir. 1986 yılında kurulan Yavaş Yemek (Slow Food) hareketi, dünya çapında oluşturulmuş yerel şubelerle uluslararası bir birliktir. Buna karşılık Yavaş Şehir hareketi esas olarak İtalya, Almanya, Norveç ve İngiltere'deki üye kasabaları olan bir Avrupa konseptidir (Mayer ve Knox, 2006: 321). Zamanla bu hareket şehir, ticaret, ekonomi, para gibi pek çok alanda geleneksel bağların korunmasını amaç edinen bir hareket haline dönüşmüştür. Yavaşlık hareketi yeni olsa da öne sürdüğü tezler geçmişe ait sosyal ve kültürel deneyimlerle alakalıdır. Bu bağlamda küreselleşmeyi ve onun etkilerini bütünüyle benimsememiş Tillo'nun sunduğu olanaklar dikkate değerdir.

Çalışmanın ilk kısmı genel olarak yavaşlık hareketine, yavaş yemek, yavaş kentin kısa literatür özetine; ikinci kısmı ise Tillo'nun yavaşlık hareketinin felsefesiyle örtüşen özelliklerine dikkat çekmektedir. Bu yapılırken yavaş yemek ve yavaş şehir hareketlerine çalışmanın konusu itibariyle diğer hareketlerden daha fazla yer verilmiştir. Tillo'nun yavaş kent olarak değerlendirilmesi konusunda öneri sunulmuştur. Bunun için Tillo'da yapılan gözlemin yanı sıra Siirt Emniyet Müdürlüğü Trafik Şube'den Siirt kentindeki toplam araç sayısı öğrenilmiş, Tillo Belediyesi'nden belediye başkanı, bir memur, peyzaj mimarı, çevre ve inşaat mühendisleri; Tillo Kaymakamı'ndan bir memur, ilçe nüfus ve mal müdürleri ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

2 Bir Yaşam Tarzı Olarak Yavaşlık Hareketi

Yavaşlık eylemcilerinin amacı kapitalizmi devirmek değil ona daha insalcıl bir yön katmaya çalışmaktır. Yavaşlık ekonomik bir reform olmaktan çok daha geniş ve derin bir harekettir. Yavaşlık felsefesinin temelinde denge bulunmaktadır (Honoré, 2008: 17). Bu anlamda yavaşlık hareketi küreselleşmenin etkilerini yok saymak değil onunla uzlaşımçı bir yol bulmak arayışındadır.

Yavaş yaşam zamanı daha dikkatli bir şekilde kullanma taahhüdünden kaynaklanan, günlük yaşamlarımızı oluşturan farklı zamansallıkların bilinçli müzakeresini içerir. Yavaş yaşamla ilgili belirgin uygulamalar arasında şunlar bulunmaktadır: Hazır yemek satın almak yerine yemek pişirmek ve paylaşmak; süpermarketlerden satın almak yerine meyve ve sebze yetiştirmek; araba kullanmak yerine bisiklete binmek ve yürümek (Parkins, 2004: 364). Bütün bunlar yavaş yaşamın hız karşısında savunduğu tezleri oluşturmaktadır. Hızın sağladığı olanaklar sayesinde zamandan tasarruf sağlama ve bilimsel ilerleme mümkündür. Ancak bu insani ilişkilerde bir gerilemeyi

[†] Çalışmada zamanın hızlanması kavramsallaştırması tercih edilse de kastettiğimiz Greenwich saatine bağlı yaşamın hayatı yönlendiren olarak ön plana çıkmasıdır.

beraberinde getirmektedir. Gündelik yaşam içerisinde insanlar birbirine daha az zaman ayırmaktadır. İnsanlar yemek, kent, turizm, ticaret gibi pek çok faaliyet kolunu dar zamanlı gerçekleştirilmektedir.

Yavaş hareket yavaş yaşam, yavaş yemek, yavaş kent, yavaş turizm, yavaş işletmecilik, yavaş para, yavaş ticaret (Yurtseven vd., 2010) gibi farklı bakış açılarını içermekle birlikte çalışma kapsamında yavaş kent ve yavaş yemek esas konuları oluşturmaktadır. Bunun dışında kalan konular ise kent ve yemek kültürü içerisinde değerlendirilmeye alınmıştır.

2.1 Yavaş Yemek ve Küresel Yiyecek Endüstrisi

Yavaş yemek (Slow Food) yavaşlık hareketi içerisinde ilk ortaya çıkan harekettir. Bu hareket diğer hareketlerin oluşmasına kaynaklık etmiştir. Yavaşlık felsefesini ortaya çıkaran dinamikler de yine bu hareket içerisinde değerlendirilmelidir. Yavaş yemek, yerel yemek kültürlerinin ve geleneklerinin kaybolmasını önlemek, hızlı yaşamın yükselişine karşı koymak ve insanların yedikleri yiyeceklere, nereden geldiğine ve yiyecek seçimlerimizin nasıl etkilediğine karşı azalan ilgileriyle mücadele etmek için küresel çapta oluşturulmuş bir kuruluştur (Honoré, 2008: 60). Hareket, İtalya'da 1986'da Carlo Petrini ve bir grup aktivist tarafından bölgesel gelenekleri, iyi yemekleri, gastronomik zevkleri ve yavaş bir yaşam temposunu savunmak amacıyla başlatılmıştır. 1989'da ulusal bir hareket olmaktan uluslararası bir projeye dönüşmüştür. Yirmi yılı aşkın bir geçmişe sahip olan hareket; tabak, gezegen, insanlar, siyaset ve kültür arasındaki güçlü bağlantıları tanıyan kapsamlı bir gıda yaklaşımını benimsemek için gelişmiştir. Yavaş yemek 160'tan fazla ülkede herkesin erişebileceği iyi, temiz ve adil gıda sağlamak için çalışmaktadır (Slow Food, 2021; Nosi ve Zanni, 2004: 785).

Slow Food insanların gönüllü üyeliğine dayanan, kâr amacı taşımayan bir kuruluştur. Beslenme alışkanlıklarının homojenleştirilmesiyle birlikte kültürel kimliklerini kaybetme tehlikesinin farkında olan tüketicilerin (gıdaların özellikleri ve somut değerleri hakkında bilgi sağlama) ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla kurulmuştur. Hareket bir yandan bilimsel araştırmalar ve küçük ölçekli tipik üretimlerin desteklenmesi yoluyla gıda ve tarımsal mirasın korunmasını, diğer yandan tüketicileri tipik ve geleneksel gıdalar hakkındaki bilgilerini artırarak eğitmeyi amaçlamaktadır (Nosi ve Zanni, 2004: 783-4).

Yavaş yemek akımı küresel yiyecek endüstrisinin yüksek hızlı, çabucak değişen kültürüne karşı tepkinin bir parçasıdır (Honoré, 2008: 66). Bununla birlikte yavaş yemek, küreselleşmeyi yerelliğe karşı bir tehdit olarak görmek yerine, küreselleşmeyi bilgiyi paylaşmakta ve yaymakta bir fırsat olarak değerlendirmektedir (Yurtseven vd., 2010: 37). Nitekim günümüzde iyi ve kaliteli# yiyeceğin başkaları tarafından fark edilmesi ve başkalarına tanıtılması küresel haberleşme ve ulaşım olanaklarının etkisiyle gerçekleşmektedir.

Yavaş yemek akımının ilkeleri arasında gıda üretimi ve tüketimi arasında denge kurarak yerel üretime destek sağlanması, kültürel zenginliklerin geri kazanılması, sağlıklı ve dengeli beslenme konusunda önemli gelişmeler kaydedilmesi bulunmaktadır (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 117). Böylelikle yavaş yemek kendine yeterlilik kadar farklı insanların bölgeyi ziyaret etmesini amaç edinmektedir. Bunun için ilgi çekici örneklerden birini turizm oluşturmaktadır.

Günümüzde turizme yön veren öğeler arasında geleneksel yemekler ve pişirme usulleri yer almaktadır. İnsanlar sadece yemek yemek değil aynı zamanda yemek pişirmeyi öğrenmek için de tatile (Honoré, 2008: 70) çıkmaktadır. Yavaşlık hareketi küreselleşmenin karşısında olmadığı gibi

Burada şunu hatırlatmak gerekmektedir. Hızlı hazırlanmış ve hızla tüketilen besinler çevreye ve insan sağlığına zarar vermekte; kaynakların sürdürülebilirliğine tehdit oluşturmaktadır. Çevreye yönelik zararlı etkileri McDonaldlaştırmanın yarattığı sorunlar üzerinden okuyabiliriz. Timothy Egan'a göre Kuzeybatı Pasifik'te patatesleri yetiştiren dev çiftlikler kimyasal maddelerin kullanımına dayanmaktadır. Kusursuz bir patates kızartması yaratma ihtiyacı patatesin çoğunun ziyan edilmesine sebep olmaktadır. Geriye kalan patates ise sığırları beslemekte veya gübre olarak kullanılmaktadır. Yer altı kaynaklarda yüksek oranlarda nitrat bulunmuştur. George Ritzer'e göre bunun yanı sıra kâğıt üretmek için kesilen ormanlar, polyesterin ve diğer maddelerin açtığı zarar, sığırları yemlemek için kullanılan çok büyük miktarlardaki yem gibi etkiler de çevreye verilen zararlar arasında yer almaktadır (Akt: Ritzer, 2011: 40-1).

küreselleşmenin de bütünüyle yavaşlığın etkilerine kapalı olduğu söylenemez. Bu bakımdan yavaşlık hareketi değişimin yok sayılmasını değil insanileşmesine fırsat tanımaktadır.

2.2 Yavaş Şehir ya da Sakin Şehir

Sanayi Devrimi'nden bugüne dünya genelinde giderek artan kentli nüfus, ortaya çıkan kentsel sorunlar ve küreselleşmenin etkileri kentlerin ve toplumların yapısını etkilemiştir. Bu sorunlara yönelik teorik ve pratik düzeyde farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri Yavaş Şehirler (Donat, 2016: 6). İtalyanca şehir anlamına gelen citta, İngilizce yavaş anlamına gelen slow kelimelerinden meydana gelen (Cittaslow) Yavaş Şehir ya da Sakin Şehir; kültürel kimliğin korunması, sürdürülebilir yerel ekonominin sağlanması, ekolojik dengenin ve biyolojik çeşitliliğin korunması gibi değerleri referans kabul ederek kentleri yaşayan bir organizma olarak ele almaktadır (Yurtseven vd., 2010: 49). Hareket insanların birbirleriyle iletişim kurabilecekleri, sosyalleşebilecekleri, kendine yeten, sürdürülebilir, el sanatlarına, doğasına, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan aynı zamanda altyapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan kentlerin gerçekçi bir alternatifi olarak ortaya çıkmıştır (Cittaslow Türkiye, 2021). Yavaş şehir insanların saate bağlı yaşayıp her şeyi hızlı yapmaya yönelik baskılara direnmelerini sağlayacak bir harekettir (Honoré, 2008: 89).

1999 yılında İtalya'nın Greve in Chianti kentinde kurulan Cittaslow Birliği nüfusu 50.000'in altında olan kentlerin üye olabildiği uluslararası bir belediyeler birliğidir. Birliğe üye olmak, birliğin belirlediği kıstasları gerçekleştirmek için projeler geliştirmek ve uygulamak gerekmektedir. Kentlerin belirlenen kıstaslar çerçevesinde yaptığı çalışmalar puanlanmakta ve bir kentin üye olması için 50 ve üzerinde puan alması gerekmektedir. Puanlanan alanlar arasında çevre, altyapı, kentsel yaşam kalitesi, tarımın yanı sıra turistlere, esnaf ve sanatkârlara yönelik politikalar ve benzeri bulunmaktadır. Birliğin belirlediği alt kategoriler de dâhil toplam 72 kriteri gerçekleştirmek için projeler geliştirmek ve uygulamak gerekmektedir. Her bir kent üye olabilmek için 50 puan ve üzerinde almalıdır (Cittaslow Türkiye, 2021). Yavaş şehirler her dört yılda bir sertifikalandırılır. Bu, yerel girişimlerin alternatif gündemlerini geliştirmeye ve desteklemeye devam etmesi gerektiği anlamına gelmektedir (Mayer ve Knox, 2006: 332). Yavaş şehir hareketine göre küçük şehirlerin geleneksel yapıları belirlenen sıkı kurallar dikkate alınarak korunmalıdır. Otomobiller şehir merkezinden çıkarılmalı, kentteki insanlar sadece yerel ürünler yemeli ve sürdürülebilir enerji kullanılmalıdır (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 134).

Dünyada Chianti, Bra, Positano, Orvieto yavaş şehir kabul edilen ilk yerlerdir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 131-2). 2021 yılı dikkate alındığında 31 ülkede 278, ülkemizde ise 18 kent Yavaş Şehir olarak sertifikalandırılmıştır (Cittaslow Türkiye, 2021). Ülkemizde yavaş şehir olarak Seferihisar (2009), Gökçeada (2011), Akyaka (2011), Taraklı (2011), Yenipazar (2011), Perşembe (2012), Yalvaç (2012), Vize (2012), Halfeti (2013), Şavşat (2015), Uzundere (2016), Gerze (2017), Eğirdir (2017), Göynük (2017), Mudurnu (2018), Köyceğiz (2019), Ahlat (2019), Gündül (2020) bulunmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2021). Bunların yanı sıra ülkemizde yavaş şehir potansiyeline sahip yerler mevcuttur. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde pek çok ilçe bu kapsamda değerlendirilebilir. Çalışmada bu ilçelerden biri olan Tillo merkeze alınmıştır. Tillo'nun var olan potansiyeli ile yavaş şehir olarak sertifikalandırılması yönünde bir öneri sunulmuştur.

3 Araştırmanın Yöntemi

Çalışma nitel araştırma tekniklerinden biri olan derinlemesine mülakatla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen görüşme metinleri tematik yolla değerlendirilmiştir. Alanyazından edinilen bilgilere göre yavaş şehir hareketi belediyelerden halka doğrudur (Mayer ve Knox, 2006: 330; Keskin, 2020: 106). Bu bakımdan çalışmanın katılımcıları belirlenirken amaçlı örneklem kullanılmıştır. Tillo Belediyesi'nin bu konudaki girişimlerinin ne olduğunu öğrenmek amacıyla belediye başkanı, bir memur, peyzaj mimarı, çevre ve inşaat mühendisleri; Tillo Kaymakamlığı'nda bir memur; ilçe nüfus ve mal müdürleri ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın gerçekleştirilmesine, Siirt Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu 03.09.2021 tarihinde saat 10:00'da 209 numaralı oturum sayısında izin verilmiştir.

4 Bulgular ve Değerlendirme

4.1 Tillo'nun Nüfusu, Sosyal ve Ekonomik Özellikleri

Dünyada ve ülkemizde yavaşlık, yaşamın her alanında kendisini hissettiren hızın karşısında insanlar için bir alternatif sunmaktadır. Yavaşlık hareketi içerisinde yer alan yavaş şehir mevcut olanaklar içerisinde varlık kazanmayı ve kalkınmayı mümkün hale getirmektedir. Bu durum yavaş şehir olma kriterleri esas alınarak Tillo ilçesi ile ilişkilendirilerek açıklanabilir. 1953 yılında nahiye olan 1990 yılında Aydınlar adında bir ilçeye dönüşen Tillo, 2013'te meclis kararıyla isim değiştirerek bugünkü adını almıştır (Demir, 2016: 25). Tillo Siirt'in en küçük ilçesidir. İlçe, 42. boylam ve 38. enlem dereceleri arasında, Siirt'e 7[§] kilometre uzaklıktadır (Tillo Belediye Başkanlığı, 2021). Ülkemizdeki 970 ilçenin sosyo-ekonomik gelişmişliğine göre sınıflandırıldığı bir çalışmada Tillo 6. kademe, 914. sırada yer almıştır (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, 2019: 78). Bu sıralama Tillo'nun gelişmeyi sağlayacak dinamiklerinin yeterli olmadığını göstermektedir.

Yavaş şehir kıstaslarından biri olan nüfus, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre, Tillo'da 2020 yılı esas alındığında 4.239 olup bu nüfusun 2.219'u ilçe merkezinde yaşarken 2.020'si belde ve köylerde yaşamaktadır. Tillo'nun yıllık nüfus artış hızı ise -4.9'dur (Türkiye İstatistik Kurumu verileri, 2020). Tillo Belediyesi'nden edindiğimiz bilgilere göre Tillo'nun göç veren bir ilçe olmasının nedenleri arasında işsizlik bulunmaktadır. Bunun yanı sıra ilçenin nüfusunun az olmasını büyük oranda göçün yaşanmış olması ve halen devam etmesi, Siirt kentinin yakınında bulunması gibi nedenler belirlemektedir (T.C. Siirt Valiliği, 2021). Bunlar ilçe için dezavantaj görünümünde olsa da yerel özelliklerin mevcudiyeti için avantajdır. Tillo şehir merkezine yakınlığıyla hem ulaşım hem de ticari faaliyetleri sürdürme açısından yakın bir bağlantı noktasıdır. Aşağıdaki katılımcımız Tillo'ya dışarıdan gelebilecek potansiyel nüfusun ilçede kalmamasının en önemli nedenleri olarak işsizlik, nüfusun fazla olmaması ve sosyal ilişkilerin kısıtlı olmasını göstermektedir:

"Tillo yani küçük bir yer. Nüfusu az, kırsal bölgede zaten 6 tane köyü var. Köylerdeki nüfusu da az... O yüzden daha mesela trafik gürültüsü yok... Ulaşım sıkıntısı yok... Mesela ben burdan çıktığımda evime çok rahat gidebiliyorum" (Tillo Kaymakamlığı Memuru).

"Tillo yaşanabilir bir yer bence ama şöyle bir sorun var. Tillo'da mesela işsizlik oranı, yani işsizlik var. Şöyle yani Tillo'ya dışarıdan bir kişi geldiğini düşünelim. Tillo'da yaşayanlar için zaten problem yok. Bağ-bahçesi var ya da bi işi var. Onlarda şey yok... Ama mesela dışarıdan gelen biri için burada yaşamak belki şey olabilir. Yani iş bulma konusunda ne bileyim bir şey yapmak konusunda sıkıntı yaşayabilir. Onun dışında bence güzel yani, yaşanabilir bir şehir" (Tillo Kaymakamlığı Memuru).

Yukarıda Tillo'nun nüfusu, nüfusunun azlığı ve işsizlik konusundaki sorunları ile ilgili istatistikler ve görüşme kayıtlarından elde edilen veriler verilmiştir. Bu sorunların ortadan kalkmasında ve ilçenin kalkınmasında kanımızca sunulabilecek önerilerden biri yavaş şehir kabul edilmektir. Katılımcılarımızdan bazıları Yavaş Şehir kabul edilmenin ilçenin gelişmesi için gerekli olduğunu belirtse de bu konuda nelerin sorun teşkil ettiğinin farkındadır. Dünyada ve ülkemizde Yavaş Şehir olarak kabul edilmeden önce konunun Belediye Başkanları nezdinde bilinmesi sonra halka anlatılması gerekmektedir. Yavaş şehir konusunda Tillo Belediye Başkanı bilgi sahibidir. Yukarıdaki katılımcımızın açıklamalarına benzer şekilde Belediye Başkanı Tillo'nun iki önemli sorununun (nüfusunun azlığı ve istihdam olanaklarının kısıtlılığı) olduğuna dikkat çekmiştir. Nüfusun azlığı ve istihdam olanaklarının kısıtlılığı ekonomik sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu durum yavaş kent olarak sertifikalandırılmak açısından sorun teşkil etmektedir. Bunu katılımcılarımız şu sözlerle açıklamaktadır:

"Benim bu konuyla alakalı bilgim var. Biz hatta buraya müracaat ettik. Söylediğiniz kriterleri yerine getirmek için... Tabi işin içinde dönüyor dolaşılıyor para dönüyor. İşte bu kadar Euro para yatıracaksın, işte bilmem ne yapacaksın, şunu yapacaksın falan. Bi de şöyle aslında dünya oraya doğru gidiyorken yani bu sizin söylediğiniz bu hızlı yaşam tarzından insanlar yavaş yavaş kaçmaya başladı. Hatta bu pandemi döneminde biraz daha revaca geldi, biraz daha ciddi ciddi düşünölmeye başlanmışken bizim buradaki bölgeyi söyleyeyim size. İktisadi çökmüş, insanları maalesef insanları buraya çekemiyoruz. Yani biz nüfusumuzu koruyamıyoruz..." (Tillo Belediye Başkanı).

§ Farklı kaynaklarda uzaklık bilgisi değişim göstermektedir. Tillo Belediyesi'nden edindiğimiz bilgilere göre Siirt merkez ile Tillo arası 9 kilometredir.

“Buranın geliştirilmesi için öncelikle halkın burada ikamet etmesi lazım. Mesela burda evlerini burda yapmaları lazım. Mesela biz Tillolular... Tillolular Siirt merkeze gidiyor 450-500 (bin) liraya ev alıyor. Buraya geliyor. Tarlası var, bağı var. Burda o parayla 3 daire veyahut da 2 daire yapabiliyor. Hala Siirt’e geliyorlar. Niye? Sosyal yönden burda bişey yok...” (İlçe Nüfus Müdürü).

“İlçe geneli hep Siirt, zaten Siirt merkezde. Gidiş geliş yapmaktadır. Çoğu vatandaşlarımız burda yazın bağ-bahçelere bakarlar. Fıstıkla, bastıkla, üzümle bunlarla geçinmektedirler. Yani diğerleri kışın... (Bir diğer katılımcı olan Mal Müdürü söze karışıyor) İş imkânları yok, istihdam yok burda... Burdaki halk da Siirt’e ya da başka illere göç ediyor” (İlçe Nüfus Müdürü).

İlçenin genel özellikleri ve sorunları hakkında bilgi verdikten sonra geçim faaliyetlerinin ele alınması gerekmektedir. Sanayileşmenin olmaması; araç, bina ve nüfus sayısının az olması Tillo’da yaşamın yavaş akışını anlatmaktadır. Bir katılımcımız Tillo’yu yavaş şehir tanımına benzer şekilde açıklamaktadır:

“Avantajları biraz şey küçük, sessiz, sakin oluşu... Maneviyatı... Onun dışında gezilecek yerleri... Tillo Kale(si) ve Tabiat Parkı var. Onlar turizm açısından da baya şey alıyor. Misafir alıyor. Siirt’teki insanlar gidecek yerleri yok. Direkt piknik alanı olarak oraya geliyorlar. Yani bi hafta sonları en az 300-400 araç, araba oraya geliyor. Normal yani şu pandemi sürecinde... Bi de pandemi olmasa daha fazla geliyorlar” (Tillo Belediyesi İnşaat Mühendisi).

“Fark ediyor Siirt merkezdeki havayla buranın havası soluduğunuz zaman fark ediyor. Daha temiz havası... (Bunun nedeni nedir diye sorduğumuzda) İnsan sayısının az olması, araç sayısının az olması...” (Tillo Belediyesi Çevre Mühendisi).

Tillo yeryüzü şekilleri bakımından engebelidir. Toprağı kireçli olup, tarıma elverişli arazisi azdır. Bitki örtüsü olarak bozkırlarla kaplıdır. Bodur ve çalılık ağaçlıkları çoktur. İlçe orman bakımından zengin olmayıp yer yer meşe, fıstık, bittim, armut, badem ağaçları ile çok sayıda üzüm bağına rastlanmaktadır. İlçe su yönünden zengin olmadığı halde eski sarnıç ve kuyuları boldur. Ancak kuyu ve sarnıç suları kireçli ve tuzlu olmalarından ötürü pek kullanılmamaktadır. Tillo’da arazi durumuna göre fıstık, üzüm, bittim yetiştirilmektedir. Arıcılıkla geçimini sağlayan kişiler olmakla birlikte ilçede arı kovanı sayısı azdır. Halk geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Siirt’teki fıstık bahçelerinin çoğu ilçede bulunmaktadır (T.C. Siirt Valiliği, 2021).

“Ya bizim şeyde fıstıklılık var. Fıstıklılık, üzüm, pestil ve şey benzeri türevleri ürünler yapıyorlar. Mesela sucuk falan yapıyor. Arıcılık var... Hayvancılık eskiye oranla az ama hala var. Köylerde özellikle merkezde çok olmamakla beraber köylerde var yani” (Tillo Kaymakamlığı Memuru).

İlçenin de içerisinde yer aldığı bölgenin bitki konusunda koruyuculuğunun yüksek olmasına rağmen halkın bilgisinin yeterli olmadığını bir katılımcımız şu şekilde açıklamıştır:

“Bitki anlamında insanların doğu kısmı (Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğusu kastediliyor) bitki anlamında bilgi yetersizliği çok fazla. Nasıl yetersizler? Çok iyi bakarlar ama hangi bitki neyi seviyo, hangi bitkinin ismi nedir onun bilgisi çok azdır doğuda. Hatta şöyle bir şey var ben ilk mezun olduğumda anneme bizim bi bahçemiz vardı. ‘Anne bu bahçeyi bi güzelleştirebilir miyim?’ dediğimde ‘Sen bitki alacağına bize yemek al, eve yemek al... Yemek olsun’ demişti. Yani doğuda böyle bir durum var” (Tillo Belediyesi Peyzaj Mimarı).

Bütün bu özellikler Tillo’nun geleneksel kültürün etkisinde olduğunu göstermektedir. Tillo nüfusunun azlığı ile değişimi tedricen algılamaktadır. Sanayileşmenin görülmemesi, ilçenin kalkınması önünde bir engel oluşturmuş ve işsizliğin artması üzerinde etkide bulunmuştur. Bu durum tarıma dayalı faaliyetlerin ve hayvancılığın sahiplenilmesini olası kılmıştır. Tillo’da doğal yaşamın ağırlığı görülse de önceliğin besin sağlama ihtiyacına verilmesi bunun dışındaki bitkilerin isimlerinin bilinmemesini açıklamaktadır.

4.2 Tillo’nun Tarihsel Geçmişi ve Bugünü

Tillo’nun kadim bir kültürel geçmişi bulunmaktadır. İlçenin bölge ve ülkemiz için önemine katılımcılarımızdan biri olan Tillo Belediye Başkanı şu sözlerle dikkat çekmiştir:

“Şimdi Tillo’nun 5 bin yıllık tarihi var... İslam’la beraber 850 yıllık tarihi var. 350 yıl önceden başlamış burada özellikle Osmanlı Döneminde burada çok ciddi bilimsel çalışmalar yapılmış... Yani astronomi, matematik, fizik, geometri... Burda çok ciddi merhaleler almış... Hatta bu

bilimsel çalışmaların kopyaları, fotokopileri hepsi şimdi Amerika'da NASA'da... Yani NASA'da orda Tillo Köşesi var. Bundan yaklaşık 250 yıl önce ayın uzaklığı buradan net bir şekilde ölçüldü buradan. Burda denizin derinlikleri, mevsimler nasıl oluştu? Dünya haritaları net bir şekilde o zaman kıtalar yoktu bir-iki kıta vardı. Antarktika kıtası keşfedilmemişti. Yeni Dünya dedikleri Amerika kıtası yeni yeni keşfedilmişti, bahsedilmeye başlamıştı. Ama haritalar üzerinde burada net bir şekilde bunların konumları bilinmeleri falan yapılmış... Burada tabiri caizse navigasyon kullanılmaya başlanmış 250 yıl önce... Burda görünen bir yıldızın bir ay sonra nerede görüleceği net bir şekilde hesaplanmış, ölçülmüş... Denizin derinlikleri, depremler nasıl oluşuyor, depremler nasıl engelleniyor? Burda çalışmaları yapılmış... Şimdi anlattığım zaman böyle hayretler içinde kalıyorlar. Burda depreme karşı 250 tane kuyu açılmış... Burda müthiş bilimsel çalışmalar yapılmış... İyi âlimler yetişmiş... Burda bu ilim yazısal olarak kitaplara dökülmüş burada... İşte Marifetname'den ünlü bir eser var... Ansiklopedi şeklinde falan... Burda Fakirullah Hazretleri diye bir zat var o benim ecdadım. O burada bölgede 7 tane üniversitenin rektörlüğünü yapmış... Osmanlı Döneminde I. Mahmud bunu desteklemiş... Hatta ona intisap etmiş... Yani o kadar ünlü bir şeye girmiş..." (Tillo Belediye Başkanı).

Tarihinin yanı sıra Tillo yöresel mekânlar, din, misafirperverlik, otomobil sayısının azlığı** gibi özellikleriyle yavaş şehir kıstaslarına uygun bir örnek görünümündedir. Evliyalar Diyarı olarak adlandırılan Tillo'da İbrahim Hakkı Hz. Türbesi, İsmail Fakirullah Hz. Türbesi, Sultan Memduh Hz. Türbesi, Şeyh Mücahiz Hz. Türbesi, Kal'at-ul Üstad Tepesi, Ras-ıl Hacar Taşı, Delikli Taş, Tillo Kalesi ve Cam Terası bulunmaktadır (Çelebi, 2017, 11 Ocak). Bu yerlerin çoğunu dini mekânlar oluşturmaktadır. Bu yönüyle Tillo yavaş şehir kriterlerine uygun görünmektedir. Aynı zamanda ışık hadisesi olarak anılan, 255 yıl önce İbrahim Hakkı Hazretleri'nin uyguladığı yöntemle güneş ışınlarının ışık kırılması yoluyla hocası İsmail Fakirullah Hazretleri'nin kabrinin başucunu aydınlatması olayı her yıl ekinoks günlerinde izlenmektedir (Habertürk, 2019, 21 Mart). Bu olay yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir ve ilçeye gelmelerini sağlamaktadır.

Fotoğraf 1: Türbe ve Mezarlık Girişi

** TÜİK 2019 yılı verilerine göre nüfusa ve illere göre trafiğe kayıtlı araç sayısı 23 milyonu aşmıştır. Siirt 6,3'lük oranı ile taşıt sayısının nüfusa oranla en düşük olduğu iller arasındadır (Habertürk, 2019, 8 Ağustos). 2021 yılı Ağustos ayı için veriler Siirt İl Emniyet Müdürlüğü'nden edinilmiştir. Siirt'te son iki yılda nüfus ve son üç yılda kayıtlı araç sayılarına bakıldığında 2019 yılında nüfus 330.280, 2020 yılında ise 331.070'tir (TÜİK, 2020). Kayıtlı araç sayısı 2019 yılında 23 milyonu aşmışken, 2020 yılında 20.339 olmuştur (Habertürk, 2020, 29 Eylül). 2021 yılında ise 18.481'dir. Görüldüğü gibi nüfusu az da artmış olmasına rağmen araç sayıları Ağustos ayı baz alındığında yıllar içerisinde düşme eğilimi göstermiştir. Siirt ilinin araç sayısı hakkında bu şekilde bilgi edinilebilmişken Tillo'nun araç sayısına ulaşamamıştır. Katılımcıların verdiği bilgiye dayanarak araç sayısının azlığı açıklanmıştır.

Tillo'da küreselleşmenin etkisiyle ortaya çıkmış olan alışveriş merkezi (AVM) yoktur. Kişiler geleneksel yerler olan dükkân ve işyerlerinden alışveriş yapmaktadır. Son zamanlarda açılan bir tane yerel zincir market (A101) bulunmaktadır. Belediye'den edinilen bilgilere göre Tillo'da 3 bakkal ve 6 kahvehane mevcuttur. Aynı zamanda ilçede 1 tane lokanta, mesire alanları; Tillo Kalesi'nin bulunduğu alanda ise 1 kafe ve 1 lokanta, mesire alanları bulunmaktadır. İlçede fast food restoranı yoktur. Kafe ve lokantaların sayısı azdır. Tillo halkı evlerde ve komşuları aracılığıyla yemek yapmakta ve paylaşmaktadır. Bu durum ilçede Yavaş Şehir kriterleri içerisinde yer alan misafirlik ve dayanışma gibi yerel değerlerin muhafaza edildiğini göstermektedir:

“Misafirlik konusunda olağanüstü bir yer. Ben yeniyim dedim ya. Buraya ilk geldiğimde o kadar iyi karşıladılar ki Allah razı olsun onlardan. Her gün biri yemek getirmek isteği, her gün, her birinden yemek getirmek isteği oluyo... Çok sıcakkanlı insanlar...” (Tillo Belediyesi Peyzaj Mimarı).

“Burda yok yani (yöresel) yemek açısından... Şu an şey... Şimdi (lokantalarda) yöresel (yemek) yap(ıl)mıyor... Mesela şu an otel dediğimiz yerde başladılar 1 aydır falan. Onda da normal yöresel değil, her gün farklı farklı yemekler çıkarıyorlar. Yeni yeni... Lokantamız var onda da yeni yeni şeyler, şiş tarzı şeyler çıkarılıyor... Böyle hani perde pilavı falan zaten burda herkes biliyo... Herkes kendi yemeğini yapıyo... Misafir gelse de bir evden rica ediyorlar mesela. Yapıyor. O şekilde misafirperver oldukları için lokantaya ihtiyaç duymuyorlar” (Tillo Belediyesi İnşaat Mühendisi).

Fotoğraf 2: Tillo Kalesi Mesire Alanından Bir Görünüm

Fotoğraf 3: Yerel Ürünlerin Satıldığı Dükkân

Yukarıda verilen sayılar ve Tillo Belediyesi İnşaat Mühendisi'nin verdiği bilgilere göre ilçede kafe ve restoran sayısı azdır. Aynı zamanda Tillo'da 1 tane otel mevcut olup kapasitesinin ve otel sayısının artırılması gerekmektedir. Tillo'da daha önce belirttiğimiz gibi işsizlik gelişim önündeki en önemli engeldir. Son yıllarda işsizliğin azalmasında Tillo Belediyesi'nde çalışan memurun verdiği bilgilere göre belediyede çalışan personel sayısının artırılması, tekstil fabrikasının kurulması, koruculuk ve bekçilik gibi iş kollarının oluşturulması veya genişletilmesi etkilidir.

Tillo'da veresiye alışverişte önemli bir alternatiftir. Bunu ilçeye 1 ay önce atanmış bir katılımcımız şu şekilde açıklamaktadır: “Burda esnaflardan bir şey aldığımız zaman para almamazlık yapıyorlar. Sonra getirebilirsiniz diyorlar. Hatta hiç getirmesenz de olur... Hala da öyle... Çok güzel bir şey...” (Tillo Belediyesi Peyzaj Mimarı).

Tillo'da huzurevi ve engelliler için bakımevi bulunmamaktadır. Katılımcımız bunu şu sözlerle anlatmaktadır: "Engelli çok az olduğu için burda... Sayısı yok ama gerçekten çok az... 10 tane mi diyeyim öyle çocuk felcinden... Bu son zamanlarda yok zaten. Öyle söyleyeyim size. Yani engelliler yaklaşık şu anda 45 yaşlarında, 40-45 yaşlarında bu yaştan aşağı engelli yok şimdi burda... Burda yaşlılar bile bilinçli ve istekli biçimde aile içinde bakılıyor. Bakımevine verilmez. Bu da mecburiyet olayı değil tamamen gönüllülük olayıdır" (Tillo Belediyesi Belediye Personeli).

Tillo'da geleneksel kültürün özellikleri taşıyan bir diğer unsur doğal taşlar kullanılarak yapılan binalardır. Bu haliyle Tillo betonarme yöntemle yapılan binalara karşı görünmektedir. Hâlihazırda Tillo'da az da olsa cas evleri mevcuttur. İlçedeki tarihi yapıların bir kısmı belediyeye bir kısmı ise halka aittir. Halka ait olan yapılar genellikle ev olarak kullanılmaktadır. Tillo halkı bu evlerde yaşamaktadır. Bu haliyle ilçede geleneksel ve modern mimarinin birlikteliği söz konusudur. Tillo'nun sokakları dar ve evleri birbirine yakındır. Bu durum Tillo halkına (doğal bir kontrol mekanizması yaratarak) bilindik bir ortam sunmaktadır.

"...Şimdi buranın özel bir taşı var Tillo'nun... Türkiye'de... Türkiye'de aslında dünyada ün yapmış bir taş var: Limra. Limra... Bu Antalya tescillemiş onu... Limra taşı meşhurdur. Bütün dünyada meşhur bir taştır. Bu limra taşının esas rezervi Tillo'dadır. Muhteşem bir rezerv var burada. Ve zamanında bu taş kullanılmış... Bu taş öğütülmüş, harç şekline getirilmiş, o taş kullanılmış, o taşın harcından da binalar yapılmış burada. (Cas evleri mi dediğimizde) Cas evleri evet... Tabi... Evet... Aslında limra taşından yapılıyor cas onun harcıdır. O harçta neden yapılıyor? O taştan yapılıyor. O yani kireç taşından yapılıyor. Şimdi bunlar tabi zamanında niteliksiz olarak yapılmış... Tarihini tam olarak bilmiyorum ama muhtemelen 300 yıllık bi tarihleri vardı. İşte demiri yok, şeyi esaslarını yani temellerini çok iyi atmamışlar. Bilmem ne yapmışlar... Bunlar 200 yıl, 300 yıl direndiler. İnsanlarda şu şey yapıldı. Mimarileri de birkaç tanesi hariç mimarileri de çok iyi değildi. İnsanlar bunları terk edince, kaloriferli evlere işte dünyanın bu şeyine gidince, bunları terk edince bunlar yıkılmaya başladı. Bu bana acayip kızdırap çektiyordu. Onların birkaç tanesini restore ettirdik, koruduk onları..." (Tillo Belediye Başkanı).

Fotoğraf 4-5: Cas Evlere İki Örnek: Tillo'ya Bağlı Halenze'den

Fotoğraf 6-7-8-9-10: Tillo'dan Görünümler

Son yıllarda Tillo'da Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ)'nin yürüttüğü projelerle yeni konutlar yapılmaktadır. Ancak yapılması düşünülen apartmanlar çok katlı olmayıp en fazla üç katlıdır:

“Biz burada belediyede bir karar aldık. Burda birinci karar meclisteki kararımız bir kere devlet daireleri 3 katı geçmeyecek ve en azından taşla kaplanacak. Buranın taşıyla kaplanacak... Burdan çıktığınızda bakabilirsiniz. Bütün devlet daireleri taşla kaplanmış...” (Tillo Belediye Başkanı).

“Belediyede kat şeyi (zorunluluğu) var. Üç kattan fazla merkezde yapılmama gibi bir şey var. (Bu neden kaynaklanıyor dediğimizde) İşte tarihi yapıları korumak için biraz ama... Gerçi tarihi yapılar da yıkıldı ama. (Geleneksel dokunun korunduğunu söyleyebilir miyiz) Evet ondan dolayı mesela kat kullanım izni verilmiyor. Tillo'nun girişinde mesela Tillo'nun uzakta

6 kat yapılabiliyo ama Tillo'da merkezde mesela 3 kattan daha fazla yapamıyorsunuz” (Tillo Kaymakamlığı Memuru).

Katılımcılarımızdan biri olan Tillo Kaymakamlığı'nda çalışan memur suç ve suçlu oranlarının çok az olmasından yola çıkarak Tillo'nun çok güvenilir bir ilçe olduğunu ifade etmiştir. Katılımcımız genellikle Tillo'da küçük hırsızlıkların (bağa ya da bahçeye girme, fıstık, üzüm alma gibi) olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra katılımcılarımız Tillo'nun temiz bir ilçe olduğunu şu sözlerle ifade etmektedir:

“Tillo temiz bence belediye o konuda iyi çalışıyor. Yani çöpler toplanıyor. Hiç kalmıyor. Yani ben mesela şeyde oturuyorum. Sitede oturuyorum. Sitenin önünde böyle çöp kutuları var. Orda çöpleri atıyorlar ama hiç biriktiğini görmedim... Sokaklar da çok temiz. Bu da belki nüfusun az olmasından dolayı...” (Tillo Kaymakamlığı Memuru).

“Atık fazla bir şey çıkmıyor zaten burda. Genelde evsel atıklardır. Diğerleri burda hiçbir sanayi, ne bileyim işyeri falan olmadığı için genelde evsel atıklardır. Başka bir şey de yok zaten. Ayrıştırılacak çok bir şey de yok zaten” (Tillo Mal Müdürü).

Tillo'nun tarihsel geçmişi ve bugünü üzerine yapılabilecek bir çözümleme olası geleceği hakkında fikir sahibi olmamızı sağlamıştır. Tillo'nun temiz ve güvenilir bir ilçe olmasının yanı sıra araç sayısının azlığı, doğal taşların bina yapımında kullanılması ve en fazla 3 katlı bina yapımına yönelik girişimleri kültürel özelliklerin yaşamasına fırsat tanımaktadır. Bütün bu özellikler yavaş şehir kriterlerine uygundur.

4.3 Tillo'da Yapılması Düşünülen Projeler

Tillo'nun içerisinde yer aldığı kent olan Siirt'in çevre konusunda yürüttüğü projeler yavaş şehir kriterleri arasında yer almaktadır. Bugün kentte içme suyu şebekesi, kanalizasyon sistemi ve katı atıkların toplanmasından kaynaklanan ve belirginleşen sorunlar bulunmamaktadır (Alkan, 2018: 254). Bunu katılımcılarımız onaylarken ilçede yeterince su olmadığından yakınmaktadır:

“Kanalizasyon çalışmaları ben buraya başlamadan önce bi peyzaj projem vardı. Mezarlık projesi... Onun uygulamasını yaptım. O esnada burdaki altyapı çalışmalarının çok güzel ilerlediğini duydum ki halen de baktığım zaman gayet iyi ve güzel... Doğalgaz, Telekom, telefon, elektrik bunların hepsi... Büyükşehirlerde olmayan şeylerin hepsi Tillo'da mevcuttur altyapı bakımından... (Tillo Belediyesi Peyzaj Mimarı).

“Altyapı daha önceden çok kötüydü. Şu anda bence güzel... Yenilendi Tillo'daki altyapı. Altyapıyla alakalı herhangi bir problem yok. Suyla ilgili de su haftanın mesela burada sürekli su akıyo... Orda bi problem var. Normal şehirlerde mesela haftanın belirli günlerinde, haftanın her günü su akarken, musluğunuzu açtığınızda direkt şey, gelen bi su varken burada insanlar evlerinin çatılarında ya da depolarında oluşturdukları, bodrumlarında oluşturdukları depodan suyu alıyorlar. Yani haftanın mesela 2 günü su geliyor suyu depoluyorlar. Bir hafta boyunca o suyu kullanıyorlar. Tekrar su gelinceye kadar... O konuda su sıkıntısı yaşanabiliyo... Özellikle yazın...” (Tillo Kaymakamlığı Memuru).

“Su kalitesi güzel yani bildiğim kadarıyla burda. Yani bizim kendi izlerimizle, kendi şeylerimizle... Su kalitesi güzel ama biraz az, yani kaynak olarak az. Bizde Siirt'ten özel geliyor. Orda zaten arıtılmış su var. O arıtmadan geliyor Tillo'ya da. Ama az geliyor” (Tillo Mal Müdürü).

“Su kontrolleri, burası Siirt'e çok yakın, Siirt'e bağlı dediğim gibi bi de çok yakın ya... Merkezdeki SİSKİ buranın parametrelerini falan kontrol ediyor. Ama şu anda hiçbir problem yok. Temiz yani...” (Tillo Belediyesi Çevre Mühendisi).

Suyun ilçeye belirli günlerde ulaşılması konusunda sorunlar olup yöneticilerin bu konuda girişimleri bulunmaktadır. Bir diğer husus Tillo Belediyesi Çevre Mühendisi endüstriyel-evsel kompostların desteklenmemesidir. Çevre Mühendisi'nde göre bu durumun nedeni Tillo'da bir lokantanın bulunmasından kaynaklanmaktadır. Tillo'nun Siirt merkeze yakınlığı atıkların direkt düzenli depolama merkezine gönderilmesini sağlamaktadır. Belediye'den edinilen bilgilere göre Sıfır Atık Projesi kapsamında Tillo'da yerinde ayrıştırma üniteleri, mobil atık merkezleri kurulacaktır:

“Sıfır Atık Projemiz var bakanlıktan geçti, onaylandı. Şu anda hibe desteğini beliyoruz. Onun dışında atıklarımız burada gün içerisinde toplanıyor. Ancak burada biriktirilmiyor. Direkt Siirt'e gidiyor. Katı atık düzenli depolama sahasına gönderiliyor. Ambalaj atıkları ve evsel atıklar olmak üzere iki şekilde toplanıyor. (Bakanlıktan geçen Sıfır Atık Projemiz var dediniz,

projenin kapsamı hakkında bilgi verebilir misiniz dediğimizde) Kurumlara istenilen mobil atık merkezleri oluyor. Mobil atık kutuları oluyor. Onların hibe desteği oluyor. Onlarla alakalı..." (Tillo Belediyesi Çevre Mühendisi).

Tillo'da arıtma tesisi ile ilgili sorumuza çevre mühendisi şu şekilde cevap vermiştir: "Şu anda arıtma tesisimiz yok. Yapılması düşünülüyor. Maddiyattan dolayı şu anda yapılmıyor. Atık su tesisinde ziyade paket arıtma sistemi kurulması düşünülüyor. (Aradaki fark nedir diye sorduğumuzda) Tesis daha büyük, daha maliyetli... Nüfus oranı daha fazla olan ilçelerde ya da illerde yapılıyor. Paket arıtma onun daha küçük bir kısmı diyim... Maliyeti de daha düşük..." (Tillo Belediyesi Çevre Mühendisi).

Tillo'da sürdürülebilir enerjinin kullanılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda güneş enerjisi panelleri kurulması düşünülmektedir:

"Mesele şimdi ben burada Tillo Belediyesi için 2 MB gücünde elektrik santrali kuruyorum. İnşallah Allah izin verirse eylül ayında başlayacağız. (Peki bu elektrik nereden sağlanacak diye sorduğumuzda) Güneş panellerinden... Güneş panellerinden... Evet yeşil elektrik... Yani güneşten elde edeceğiz. Tabiatı bozmadan, zarar vermeden, suyun kanallarını bozmadan, bilmem ne yapmadan Allah'ın verdiği bir vergiyle biz onu alacağız. Onu elektriğe çevireceğiz... (Tillo Belediye Başkanı).

"Şu anda güneş enerjisi, güneş paneli şeyi var. Projesi var. Daha tam tamamlanmadı. Evet onun tamamlanması bekleniyor" (Tillo Belediyesi Çevre Mühendisi).

Yukarıdaki projelerin yanı sıra ilçede gençlerin faaliyetlerini sürdürdükleri halı saha, havuz ve gençlik merkezinin yapılması düşünülmektedir. Tillo'da iki buçuk kilometre bisiklet (4 m) ve yürüyüş yolu (4 m) ise belediyeden edindiğimiz bilgilere göre yapım aşamasındadır.

Tillo'yla alakalı sunduğumuz tüm bu bilgiler yavaş şehir kriterleri olan çevre, altyapı, kentsel yaşam kalitesi, tarım, turizm, misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlara, sosyal uyum ve ortaklık konusundaki politikalarla uyumlu görünmekle birlikte yeterli değildir. Ancak bu durum bir eksiklik olarak değerlendirilmemelidir. Bunun yerine ilçenin tanınabilirliği ve gelişmesi yönünde yapılması gerekenler belirlenip yeni projeler hazırlanmalıdır. Böylelikle ilçenin potansiyelleri göz önünde bulundurularak gelişimi konusundaki çabalar hız kazanacaktır.

5 Sonuç

Yavaş yemek bölge kavramı ile yer görüşüne odaklanırken, yavaş şehir akımı yerel ayırt edicilik ve kent gelişiminin gündemini göstermektedir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 142-3). Tüm dünyada olduğu gibi şehrin temposu yavaşlık ile insani hale gelmektedir. Bu durum şehirlerin turizme kazandırılmasında önemli bir etkiye sahiptir. Çalışmada belirttiğimiz gibi dünyada ve ülkemizde yavaş şehir olarak anılan yerlere bakıldığında bunların kasabalar ve ilçeler olduğu görülmektedir. Yavaş şehir nüfus, üretim biçimi, iş bölümü, yerel farklılıkların canlılığı gibi özelliklerle sanayi öncesi (geleneksel) kentlerin özelliklerini yansıtmaktadır. İnsanlar Sanayi Devrimi'nden sonra kırsaldan kentlere "taşı toprağı altın" olması nedeniyle göç ederken günümüzde taşı toprağı kendi yaşam felsefesi ve sürdürülebilirliğiyle tekrar cazibe konusu olan kırsal özellikler taşıyan yerlere turistik ziyaretler ya da göçler gerçekleşmektedir. Literatürde bu alternatiflerden biri olan yavaş şehir son zamanlarda kültür çalışmalarında yer bulan önemli kavramlardan biridir. Çalışma kapsamında incelediğimiz Siirt'in ilçesi olan Tillo geleneksel alışkanlıkların sürdürüldüğü, nüfusunun 50.000'den az olduğu ve arazi yapısının engebeliliğinin etkisiyle otomobil sayısının azlığı, yöresel yiyeceklerin üretimi, dini mekânlarının çokluğu gibi nedenlerle yerli ve yabancı turistleri bölgeye çekmek için uygun bir potansiyele sahiptir. Yavaş kent kültürel dokunun sürekliliğine önem veren bir harekettir. Yavaş şehirler yerele özgü özelliklerle kategorize edilmektedir ve diğer yavaş şehirlerden ayrılmaktadır. Bu bağlamda Tillo'da inanç başat bir faktördür. Başka bir deyişle Tillo'nun markalaşmasına inanç turizmi hizmet etmektedir. Kanaatimizce Tillo Belediyesi istihdam, nüfusun artırılması gibi sorunları çözerek yavaş şehir olarak sertifikalandırılmak için gerekli başvuruları yapmalıdır. Böylece ilçenin ülkemizde ve dünyada tanınması sağlanabilecek ve yöresel kalkınma hız kazanacaktır.

Yukarıda saydıklarımıza ilave edilebilecek bir diğer husus yavaş şehir kriterlerinden biri yerel yönetimlerin bu konuda istekliliği ve ilçenin/kasabanın başvuru için gereken şartları taşımasıdır. Türkiye'de yavaş şehir olarak anılan Seferihisar Belediye Başkanı'nın bu konudaki girişimleri ve halka yavaş şehir ilkelerini anlatması yerel paydaşları bu konuya aşina kılmıştır. Bununla birlikte yavaş şehir olarak kabul edilmesini sağlayabilecek bir diğer husus halkın yavaş şehir özelliklerini

bütünüyle içselleştirilmesidir. Zira hareketin temel ilkelerinden biri sürdürülebilirliktir. Tillo'da olmasa bile Siirt'e en yakın yavaş şehir olan Ahlat (Bitlis) üzerine yapılmış böylesi bir çalışma fikir vermesi açısından ilgi çekicidir. Çalışmada Ahlat'ın Yavaş Şehir olarak sertifikalandırılmasına rağmen yerel paydaşların konuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı anlaşılmıştır. Öyle ki bu akım şehirde kalkınma ve gelişmeye etki edecek düzeyde olmamıştır (Alkan, 2020). Bu bakımdan Tillo'nun yavaş şehir olarak tanımlanması ve ilçenin markalaşması için yerel yönetimlerden halka doğru bir çabanın olması gerekmektedir. Bunun için öncelikle program ve politikalar geliştirilmelidir. İki Alman Yavaş Şehri üzerine yapılan bir çalışmada yavaş şehir olarak sertifikalandırılmadan önce bu şehirlerde bir dizi ilerici kentsel gelişim stratejisi uygulandığı ifade edilmiştir (Mayer ve Knox, 2006: 330). Tillo Belediyesi'nin yavaş şehir özelliklerini bildiğini ve girişimlerde bulunduğunu söyleyebilirsek de henüz kabul için gerekli başvuru yapılmamıştır. Bu kapsamda belediyenin yavaş şehir kriterlerini benimseyerek halka bilgi vermesi ve bu kapsamda yerel paydaşların da içerisinde yer alabileceği projeler hazırlanması önemli girişimlerden birini oluşturacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declare no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Grant Support: The author received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Kaynakça/ References

Alkan, A. (2018). *Bir kent coğrafyası araştırması: Siirt kenti*. İstanbul: Kriter Yayınları.

Alkan, A. (2020). Yerel paydaşların Cittaslow şehir ağına yönelik algı ve tutumlarına ilişkin bir araştırma: Ahlat Cittaslow şehir örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (47), 261-280.

Cittaslow Türkiye (2021). *Cittaslow Felsefesi*. 10.07.2021 tarihinde <https://cittaslowturkiye.org/#cittaslow> adresinden erişildi.

Çelebi, Ş. (2017, 11 Ocak). *Tillo*. 23.11.2021 tarihinde <https://gezilecekyerler.com/tillo/> adresinden erişildi.

Demir, Ş. (2016). *Cumhuriyet döneminde Siirt*. İstanbul: Düzey Yayınevi.

Donat, O. (2016). *Sakin Kent (Cittaslow) üyeliğinin kamusal mekânlara etkisi: Türkiye'deki sakin kentler üzerine bir inceleme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Griffiths, J. (2003). *Tik tak: Zamana kaçamak bir bakış* (E. Altınay, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Habertürk. (2019, 21 Mart). *Siirt'teki "ışık hadisesi" ilgiyle izlendi*. 11.07.2021 tarihinde <https://www.haberturk.com/siirt-te-gorenleri-hayrete-dusuren-isik-hadisesi-2409964> adresinden erişildi.

Habertürk. (2019, 8 Ağustos). *Türkiye'de kayıtlı taşıt sayısı 23 milyon oldu*. 16.08.2021 tarihinde <https://www.haberturk.com/tasit-sayisi-23-milyon-oldu-haberler-2511696-ekonomi> adresinden erişildi.

Habertürk. (2020, 29 Eylül). *Siirt'te toplam araç sayısı açıklandı*. 20.08.2021 tarihinde <https://www.haberturk.com/siirt-haberleri/81206752-siirtte-toplam-arac-sayisi-aciklandi> adresinden erişildi.

Honoré, C. (2008). *Hız çılgınlığına başkaldıran yavaşlık hareketi: Yavaş* (E. Gür, Çev.). İstanbul: Alfa Yayınları.

Keskin, E. B. (2020). *Yavaş şehir*. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları.

Mayer, H. ve Knox, P. L. (2006). Slow cities: sustainable places in a fast world. *Journal of urban affairs*, 28(4), 321-334.

Nosi, C. ve Zanni, L. (2004). Moving from "typical products" to "food-related services": The Slow Food case as a new business paradigm. *British Food Journal*. Vol. 106 No. 10/11, 779-792.

Parkins, W. (2004). Out of time: Fast subjects and slow living. *Time & Society*, 13(2-3), 363-382.

Ritzer, G. (2011). *Toplumun McDonaldlaştırılması: Çağdaş toplum yaşamının değişen karakteri üzerine bir inceleme* (2. Basım) (Ş. S. Kaya, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sezgin, M. ve Ünüvar, Ş. (2011). *Sürdürülebilirlik ve şehir pazarlaması ekseninde: Yavaş şehir*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. (2019). İlçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması, Ankara: SEGE-2017.

T.C. Siirt Valiliği. (2021). *Tillo*. 11.07.2021 tarihinde <http://www.siirt.gov.tr/tillo> adresinden erişildi.

Tillo Belediye Başkanlığı. (2021). *Tillo Belediyesi*. 22.08.2021 tarihinde <http://www.tillo.bel.tr/> adresinden erişildi.

TÜİK. (2020). *Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları: 2021 yılı*. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210>

Yurtseven, H. R., Kaya, O. ve Harman, S. (2010). *Yavaş hareketi*. Ankara: Detay Yayıncılık.